

ÜNİVERSİTE GENÇLİĞİNİN BASINI İZLEME ALIŞKANLIKLARI*

(Ankara Üniversitesi'nde Bir Araştırma)

Yrd. Doç. Dr. Meral TEKİN

GİRİŞ

Problem

Kitle iletişim araçları içinde yazılı basının, özellikle sözlü basına (radyo-televizyon) göre ayrıcalıklı bir yeri vardır. Bunun nedenleri şunlardır:

1. Basını izleme kalkınmışlığın, kültürel gelişmişliğin bir ölçütü olarak ele alınmaktadır.

2. Genellikle birçok ülkede radyo ve televizyon yönetimleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı bir devlet denetimi söz konusu iken, basında bir özerklik söz konusudur. Bu da özellikle haber almada değişik görüş açılarından yararlanmayı olanaklı hale getirerek, radyo ve televizyon ile kıyaslandığında bir toplumda tek tip insan üretme yönündeki eğilimleri azaltmakta, bir ölçüde halkın devlet üzerindeki denetimini artırma bir güç sağlamaktadır basına.

3. Klapper'in belirttiği gibi "... her ne kadar, sırf kitlelilikleri yüzünden, bütün kitle iletişim araçları, prestij sahibi sayılırsa da, bazı yazarlarca basılı araçlar en yüksek prestijli olanlardır" (Oskay, 1985, s. 203).

Toplumların gelişme dinamiğinin halkın basılı araçlar karşısındaki tutumunu belirlediği, okuma alışkanlığının bu gelişme dinamiği ile açıklanabileceği alanın yazarlarınca belirtilmekte, bunun yanı sıra radyo ve televizyonun okuma alışkanlığını geriletici özellikleri vurgulanmaktadır.

* Bu araştırmanın araç geliştirme ve uygulamasına A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1988-1989 öğretim yılı EYP Bölümü son sınıf öğrencileri Esin Tokar, Naciye Kiriş ve Yusuf Duman katkıda bulunmuşlardır.

Kongar, kulağa ve göze dayalı iletişim araçlarının yazılı araçları giderek geride bıraktığını belirtmekte ve şöyle demektedir. "Yazı endüstri devriminin hazırlanmasında ve gelişmesinde işlevini yapmış ve bitmiş bir biçimde tarihin derinliklerine gömülme tehlikesiyle karşışır" (Kongar, 1986, s. 31) demektedir.

Öngören, olayların haberini ve hikayesini basından ve kitaplardan daha canlı bir şekilde veren, yayım organı olarak TV'nin kitlelere daha çekici geldiğini, okuyucuyu tembelleştirdiğini ve onda okumaya karşı isteksizlik yarattığını belirtmektedir (Öngören 1975).

Aziz, araştırmasında televizyonun gazete okumayı % 20.3, dergi, magazin ve kitap okumayı % 21.8 oranında azattığını bulmuştur (Aziz, 1975, s. 201).

Ceyhun, "... Yazının, kitabın, edebiyatın artık sonunun gelip gelmediği bile tartışılmaktadır batıda ..." demektedir (Ceyhun, 1986).

Yukardaki örnekler çoğaltılabilir. Basılı araçlar, yukarda sözü edildiği gibi radyo ve özellikle televizyonun çekiciliğine karşın varlığını sürdürmek zorundadır.

Tarihsel gelişim içinde basının durumu bu iken, bireylerin basın karşısındaki durumlarının belirlenmesini ortaya koyacak araştırma bulguları özel önem taşımaktadır.

Bu araştırma Ankara Üniversitesi'nin Eczacılık, Dış Hekimliği, Tıp, Siyasal Bilgiler ve Eğitim Bilimleri fakültelerinin I. ve IV. sınıflarına devam eden öğrencileri kapsamakta, bu öğrencilerin basını izleme alışkanlıkları konu edilmektedir.

Amaç

Araştırmanın cevap aradığı sorular şunlardır:

Araştırma kapsamına giren öğrenciler;

1. Gazete, kitap ve dergi okumakta mıdır?
2. Okumama nedenleri nelerdir?
3. Okudukları gazete, dergi ve kitapları nasıl edinmektedirler?
4. Yazılı basın ürünlerinde tür açısından tercihleri nelerdir?
5. Okuma yoğunlukları ne kadardır?
6. Bu durumlar ile öğrencilerin devam ettikleri fakülte türleri, I. ve IV. sınıfta olmaları, cinsiyetleri, çalışıp çalışmama durumları arasında istatistiki olarak anlamlı bağımlılıklar var mıdır?

Önem

Kitle iletişim aracı olarak basılı araçların taşıdığı öneme karşılık olarak, eğitim bakımından toplumun ayrıcalıklı bir kesimini oluşturan üniversite öğrencilerinin basın karşısındaki durumların belirlenmesinin, okuma alışkanlığını geliştirme konusunda kamu politikaları üretmede yararlı olacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Araştırma Ankara Üniversitesinin Eczacılık, Dış Hekimliği, Tıp, Siyasal Bilgiler ve Eğitim Bilimleri fakültelerinin I. ve IV. sınıflarının kapsadığı için, araştırmanın Ankara Üniversitesi'ne genellenmesi söz konusu değildir.

YÖNTEM

Araştırma betimleyici niteliktedir. Araştırma bulguları araştırmacının da içinde bulunduğu bir grup tarafından geliştirilen "Üniversite Öğrencilerinin Kitle İletişim Araçlarını İzleme Alışkanlıkları" konulu bilgi toplama aracının gazete, dergi ve kitap okuma ile ilgili bölümüne verilen cevapları kapsamaktadır. Araç uzman görüşü alınarak ve ön denemesi yapılarak geliştirildikten sonra araştırma grubu tarafından uygulanmıştır.

Araştırma evreni Ankara Üniversitesi'nin Eczacılık, Dış Hekimliği, Tıp, Siyasal Bilgiler ve Eğitim Bilimleri fakültelerinin I. ve IV. sınıflarına devam eden öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırma bir örneklem grubu üzerinde yürütülmemiş, her fakülteye bir kez gidilerek o anda dersi olan sınıfların tamamına anket uygulanmıştır.

Veriler çözümlenirken fakülteler aşağıdaki şekilde gruplanmıştır-

Eczacılık Fakültesi		→ Sağlık Bilimleri
Dış Hekimliği Fakültesi		
Tıp Fakültesi		→ Sosyal Bilimler
Siyasal Bilgiler Fakültesi		
Eğitim Bilimleri Fakültesi		

Söz konusu fakültelerin I. ve IV. sınıflarında okul kayıtlarından edinilen bilgilere göre 3462 öğrenci bulunmaktadır.

Sağlık Bilimlerinde, I. ve IV. sınıflarda 1429 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma kapsamına giren öğrenci sayısı 245, anket uygulama oranı % 17'dir.

Sosyal Bilimlerde I. ve IV. sınıflarda 2033 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma kapsamına giren öğrenci sayısı 255, anket uygulama oranı % 13'tür.

Beş fakültenin I. sınıflarında 1619 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma kapsamına giren öğrenci sayısı 255, anket uygulama oranı % 16'dır.

Beş fakültenin IV. sınıflarında 1843 öğrenci bulunmaktadır. Araştırma kapsamına giren öğrenci sayısı 245, anket uygulama oranı % 13'tür.

Verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzdelerden ve dağılımlar arası farkların anlamlılık sınamasında da kaykare tekniğinden yararlanılmıştır. Kay-kare sınamasında kullanılan formül aşağıdadır.

$$x^2 = \sum \frac{(fg-fb)^2}{fb}$$

Kay-kare değerinin hesaplanması "başka" seçenekleri dışta tutularak yapılmıştır.

Araştırma bulgularına ilişkin karşılaştırmalar, sağlık ve sosyal bilimler, birinci ve dördüncü sınıflar, cinsiyet, çalışıp çalışmama durumu arasında yapılmıştır. Söz konusu değişkenlere göre araştırma bulgularına ilişkin dağılımların değişebileceği varsayılmıştır.

BULGULAR

Gazete Okuma Alışkanlıkları

Araştırma kapsamına giren üniversite öğrencilerinin % 96 40'ının gazete okuduğu, % 3.60'ının ise böyle bir alışkanlıklarının olmadığı görülmüştür.

Okumama nedeni araştırıldığında en önemli iki nedenin, alışkanlığının olmaması ve ekonomik nedenlerle gazete alamama olduğu görülmektedir (TABLO 1).

Tablo 1 Gazete Okumama Nedenleri

Nedenler	s	%
Alışkanlığın olmaması	6	33.33
Ekonomik nedenlerle	6	33.33
Derslerden zaman bulamama	3	16.67
Başka	3	16.67
Toplam	18	100.00

Deneklere yaklaşık günde ne kadar süreli gazete okuduğu sorulmuştur. % 68.05'inin 1 saat ve daha az süreli gazete okumaktadır (TABLO 2).

Tablo 2 Günde Yaklaşık Gazete Okuma Süreleri

Okuma Süresi	s	%
Yarım saat ve daha az	55	11.41
1 Saat	273	56.64
2 Saat	129	26.76
Daha fazla	25	5.19
Toplam	482	100.00

Günlük gazete okuma süreleri araştırma kapsamına giren sağlık ve sosyal bilimleri fakülteleri öğrencilerinde anlamlı bir farklılaşma göstermemektedir (TABLO 3).

Tablo 3 Sağlık ve Sosyal Bilimler Öğrencilerine Göre Günde Yaklaşık Gazete Okuma Süreleri

Okuma Süresi	sağlık bilimleri		sosyal Bilimler		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Yarım saat ve daha az	31	13.31	24	9.64	55	11.41
1 Saat	132	56.65	141	56.63	273	56.64
2 Saat	58	24.89	71	28.51	129	26.76
Daha fazla	12	5.15	13	5.22	25	5.19
Toplam	233	100.00	249	100.00	482	100.00

$$Sd = 3 \chi^2 = 2.01 \text{ p} > .05$$

Günlük gazete okuma süresinin TABLO 4'de de görüldüğü gibi I. ve IV. sınıflara göre. 01 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma gösterdiği, IV. sınıflarda gazete okuma süresinin arttığı gözlenmektedir. Günde 2 saat ve daha fazla gazete okuyan I. sınıflarda % 26.10 oranını oluştururken bu IV. sınıflarda % 38.20'dir.

Tablo 4 I. ve IV. Sınıflara Göreg Günde Yaklaşık Gazete Okuma Süreleri

Okuma Süresi	I. Sınıflar		IV. Sınıflar		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Yarım saat ve daha az	30	12.05	25	10.73	55	11.41
1 Saat	154	61.85	119	51.07	273	56.64
2 Saat	54	21.69	75	32.19	129	26.76
Daha fazla	11	4.41	14	6.01	25	5.19
Toplam	249	100.00	233	100.00	482	100.00

$$Sd = 3 \times \chi^2 = 27.77 \text{ p} < .01$$

Gazete okuma süreleri ile cinsiyet arasında da. 05 düzeyinde anlamlı bir bağımlılık bulunmakta, erkeklerde günlük gazete okuma süreleri artmaktadır. İki saat ve daha fazla gazete okuyanların oranı kızlarda % 24.90 iken erkeklerde % 38.78 dir (TABLO 5).

Tablo 5 Cinsiyete Göre Günde Yaklaşık Gazete Okuma Süreleri

Okuma Süresi	Kız		Erkek		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Yarım saat ve daha az	28	11.81	27	11.02	55	11.41
1 Saat	150	63.29	123	50.20	273	56.64
2 Saat	50	21.10	79	32.25	129	26.76
Daha fazla	9	3.80	16	6.53	25	5.19
Toplam	237	100.00	245	100.00	482	100.00

$$Sd = 3 \times \chi^2 = 11.04 \text{ p} < .05$$

TABLO 6 çalışıp çalışmama durumuna göre günlük gazete okuma sürelerini vermektedir. Çalışıp çalışmama durumu ile günlük gazete okuma süreleri arasında anlamlı bir bağımlılık görülmemekle beraber çalışanlarda gazete okuma süresinin artması yönünde bir eğilim görülmektedir.

Tablo 6 Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Günde Yaklaşık Gazete Okuma Süreleri

Okuma Süresi	Çalışan		Çalışmayan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Yarım saat ve daha az	5	10.64	50	11.68	55	11.41
1 Saat	24	51.06	249	58.18	273	56.64
2 Saat	20	42.55	109	25.47	129	26.76
Daha fazla	2	4.25	23	5.37	25	5.19
Toplam	51	100.00	431	100.00	482	100.00

$$Sd = 3 \chi^2 = 4.53 \text{ p} > .05$$

Öğrencilere okudukları gazeteyi nasıl edindikleri sorulmuştur. % 42.53'ünün kendisi aldığı, % 34.44'ünün ailesinin aldığı gazeteyi okuduğu, görülmekte, sadece % 4.98'inin kütüphaneden gazete okuma amacıyla yararlandığı görülmektedir (TABLO 7).

Tablo 7 Okudukları Gazeteyi Edinme Kaynakları

Gazeteyi Nasıl Edindiği	s	%
Kendisi alıyor	205	42.53
Ailesi alıyor	166	34.44
Kütüphanede okuyor	24	4.98
Arkadaşlarından alıyor	65	13.49
Başka	22	4.56
Toplam	482	100.00

Deneklere okumada birinci öncelik verdiği gazete sorulmuştur. TABLO 8'de de görüldüğü gibi birinci öncelik verilen gazete % 32.57 ile "Cumhuriyet" gazetesi olmakta, bunu % 25.73 ile "Hürriyet" ve % 20.54 ile Milliyet gazetesi izlemektedir. Deneklerin en çok okuduğu gazeteler içinde ise birinci sırayı % 55.19 ile "Milliyet" gazetesi almakta, bunları sıra ile "Hürriyet", "Cumhuriyet" ve "Tercüman" gazeteleri izlemektedir (TABLO 9). Araştırma kapsamına giren denekler arasında "boyah basın" diye nitelenebilecek gazeteleri okumanın fazlaca yaygın olmadığı gözlenmektedir.

Tablo 8 Birinci Öncelik Verilen Gazete

Gazeteler	s	%
Cumhuriyet	157	32.57
Hürriyet	124	25.73
Milliyet	99	20.54
Zaman	22	4.56
Tercüman	17	3.53
Güneş	5	1.04
Türkiye	5	1.04
Diğer	53	10.99
Toplam	482	100.00

Tablo 9 En Çok Okunan Gazeteler*

Gazeteler	s	%
Milliyet	266	55.19
Hürriyet	255	52.90
Cumhuriyet	243	50.41
Tercüman	63	13.07
Sabah	43	8.92
Zaman	41	8.51
Güneş	32	6.64
Günaydın	20	4.15
Türkiye	14	2.90
Milli Gazete	12	2.49

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için yüzdelerin herbiri 482 üzerinden alınmıştır.

Gazetelerin en çok ilgi duyulan kısımları sorulduğunda ise deneklerin % 86'31'inin haber, % 72.82'sinin makale, % 58.71'inin araştırma, % 56.43'ünün röportaj, % 51.24'ünün ise kültür-sanat kısımlarına en çok ilgi duyduğu görülmüştür (TABLO 10).

Tablo 10 Gazetenin En Çok İlgi Duyulan Kısımları*

Gazete Bölümleri	s	%
Haber	416	86.31
Makaleler	351	72.82
Araştırmalar	283	58.71
Kültür-Sanat	247	51.24
Röportajlar	272	56.43
Ekonomi	205	42.53
Spor	236	48.96
Mağazin	199	41.29
Resimli Roman	52	10.79
Tefrika Roman	28	5.81
Bulmaca-Karikatür	210	43.57

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için herbir yüzde 482 üzerinden alınmıştır.

Dergi Okuma Alışkanlıkları

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin % 79.80'inin dergi okuduğu, % 20.20'sinin okumadığı görülmektedir Dergi okuma gazete okuma ile karşılaştırıldığında, gazete okuma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Dergi okuma durumu sağlık ve sosyal bilimler fakültelerine, cinsiyete, I. ve IV. sınıflara göre ve çalışıp çalışmama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir (TABLO 11, TABLO 12, TABLO 13, TABLO 14).

Tablo 11 Sağlık ve Sosyal Bilimlere Göre Dergi Okuma Durumu

Okuma Durumu	Sağlık		Sosyal		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Okuyan	194	79.18	205	80.39	399	79.80
Okumayan	51	20.82	50	19.61	101	20.20
Toplam	245	100.00	255	100.00	500	100.00

$$Sd = 1 \quad x^2 = 0.11 \quad p > .05$$

Tablo 12 Cinsiyete Göre Dergi Okuma Durumu

Okuma durumu	Kız		Erkek		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Okuyan	195	78.31	204	81.27	399	79.80
Okumayan	54	21.69	47	18.73	101	20.20
Toplam	249	100.00	251	100.00	500	100.00

$$Sd = 1 \chi^2 = 0.68 p > .05$$

Tablo 13 I. ve IV. Sınıflara Göre Dergi Okuma Durumu

Okuma durumu	I. Sınıf		IV. Sınıf		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Okuyan	199	78.04	200	81.63	399	79.80
Okumayan	56	21.96	45	18.37	101	20.20
Toplam	255	100.00	245	100.00	500	100.00

$$Sd = 1 \chi^2 = 1 p > .05$$

Tablo 14 Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Dergi Okuma Durumu

Okuma durumu	Çalışan		Çalışmayan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Okuyan	47	87.04	352	78.92	399	79.80
Okumayan	7	12.96	94	21.08	101	20.20
Toplam	54	100.00	446	100.00	500	100.00

$$Sd = 1 \chi^2 = 1.97 p > .05$$

Araştırma kapsamına giren üniversite öğrencilerinin dergi okuma nedenleri araştırılmıştır. En önemli nedeni % 40.60 ile "alışkanlık olmaması" seçeneği oluşturmakta, bunu % 38.61 ile "ekonomik durum" izlemektedir. "Zaman bulamama" % 12.87 ile üçüncü sırada bulunmaktadır (TABLO 15).

Dergi okumama nedenleri sağlık ve sosyal bilimlere, cinsiyete, I. ve IV. sınıflara, çalışmama durumuna göre anlamlı düzeyde bir farklılaşma göstermemektedir: (TABLO 16, TABLO 17, TABLO 18, TABLO 19).

Tablo 15 Dergi Okumama Nedenleri

Okumama Nedenleri	s	%
Ekonomik Durum (Dergi alama- mama)	39	38.61
Alışkanlık olmaması	41	40.60
Zaman bulamama	13	12.87
Dergileri nitelikli bulmama	5	4.95
Başka	3	2.97
Toplam	101	100.00

Tablo 16 Sağlık ve Sosyal Bilimlere Göre Dergi Okumama Nedenleri

Okumama Nedenleri	Sağlık		Sosyal		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Ekonomik Durum (Dergi Alamama)	18	35.29	21	42.00	39	38.61
Alışkanlık olmaması	22	43.14	19	38.00	41	40.60
Zaman bulamama	6	11.77	7	14.00	13	12.87
Dergileri nitelikli bulmama	4	7.84	1	2.00	5	4.95
Başka	1	1.96	2	4.00	3	2.97
Toplam	51	100.00	50	100.00	101	100.00

$$Sd = 3 \times^2 = 2.29 \quad p > .05$$

Tablo 17 Cinsiyete Göre Dergi Okumama Nedenleri

Okuma Nedenleri	Kız		Erkek		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Ekonomik durum (Dergi alamama)	23	42.59	16	34.04	39	38.61
Alışkanlık olmaması	21	38.89	20	42.55	41	40.60
Zaman bulamama	7	12.96	6	12.77	13	12.87
Dergileri nitelikli bulmama	2	3.71	3	6.38	5	4.95
Başka	1	1.85	2	4.26	3	2.97
Toplam	54	100.00	47	100.00	101	100.00

$$Sd = 3 \times^2 = 0.91 \quad p > .05$$

Tablo 18 I. Sınıf ve IV. Sınıflara Göre Dergi Okumama Nedenleri

Okumama Nedenleri	I. Sınıflar		IV. Sınıflar		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Ekonomik durum (Dergi alamama)	19	33.93	20	44.45	39	38.41
Alışkanlık olmaması	25	44.64	16	35.56	41	40.60
Zaman bulamama	8	14.28	5	11.11	13	12.87
Dergileri nitelikli bulmama	3	5.36	2	4.44	5	4.95
Başka	1	1.79	2	4.44	3	2.97
Toplam	56	100.00	45	100.00	101	100.00

$$Sd = 3 \times 2 = 1.45 \text{ p} > .05$$

Tablo 19 Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Dergi Okumama Nedenleri

Okumama Nedenleri	Çalışan		Çalışmayan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Ekonomik Durum (Dergi Alamama)	3	42.86	36	38.30	39	38.61
Alışkanlık olmaması	3	42.86	38	40.42	41	40.60
Zaman bulamama	--	--	13	13.83	13	12.87
Dergileri nitelikli bulma.	--	--	5	5.32	5	4.95
Başka	1	14.28	2	2.13	3	2.97
Toplam	7	100.00	94	100.00	101	100.00

Araştırma kapsamına giren öğrencilere sürekli olarak izledikleri bir dergi olup olmadığı sorulmuştur. TABLO 20'de görüldüğü gibi deneklerin % 9.77'si sürekli bir dergi izlememektedir. % 55.64'ü bir dergiyi, % 34.59'u birden fazla dergiyi izlemektedir.

Tablo 20 Sürekli İzledikleri Bir Dergi Olması Durumu

Dergi İzleme	s	%
Sürekli izlediği dergi yok	39	9.77
Bir dergi sürekli izliyor	222	55.64
Birden fazla dergi izliyor	138	34.59
Toplam	399	100.00

Sürekli izledikleri bir dergi olup olmadığı sağlık ve sosyal bilimlere göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermemektedir (TABLO 21).

Tablo 21 Sağlık ve Sosyal Bilimlere Göre Sürekli İzledikleri Bir Dergi Olması Durumu

Dergi İzleme	Sağlık		Sosyal		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Sürekli izlediği dergi yok	19	9.79	20	9.75	39	9.77
Bir dergi sürekli izliyor	115	59.28	107	52.20	222	55.64
Birden fazla dergi izliyor	60	30.93	78	38.05	138	34.59
Toplam	194	100.00	205	100.00	399	100.00

$$S_d = 2 \chi^2 = 2.36 \text{ p} > .05$$

TABLO 22'de de görüldüğü gibi sürekli izledikleri bir dergi olup olmadığı cinsiyete göre. 001 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma göstermekte, bir dergiyi sürekli izleyenlerin oranı kızlarda erkeklere oranla artış gösterirken (sırası ile % 62.57, % 49.02), birden fazla dergi izleyenlerin oranı erkeklerde kızlara oranla artış göstermektedir (% 41.18, % 27.69).

Tablo 22 Cinsiyete Göre Sürekli İzledikleri Bir Dergi Olması Durumu

Dergi İzleme	Kız		Erkek		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Sürekli izlediği dergi yok	19	9.74	20	9.80	39	9.77
Bir dergi sürekli izliyor	122	62.57	100	49.02	122	55.64
Birden fazla dergi sürekli izliyor	54	27.69	84	41.18	138	34.59
Toplam	195	100.00	204	100.00	399	100.00

$$S_d = 2 \chi^2 = 93.19 \text{ p} < .001$$

Sürekli izledikleri bir dergi olup olmadığı I. ve IV. sınıflara ve çalışıp çalışmama durumuna göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermektedir (TABLO 23, TABLO 24).

Deneklerin % 59.40'nın okuduğu dergiyi kendisi aldığı görülmektedir. Kütüphanede dergi okuyanların oranı ise sadece % 6.52'dir (TABLO 25).

Tablo 23 I. ve IV. Sınıflara Göre Sürekli İzledikleri Bir Dergi Olması Durumu

Dergi İzleme	I. Sınıf		IV. Sınıf		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Sürekli izlediği dergi yok	26	13.07	13	6.50	39	9.77
Bir dergi sürekli izliyor	109	54.77	113	56.50	222	55.64
Birden fazla dergi sürekli izliyor	64	32.16	74	37.00	138	34.59
Toplam	199	100.00	200	100.00	399	100.00

$$Sd = 2 \chi^2 = 5.13 \text{ p} > .05$$

Tablo 24 Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Sürekli İzledikleri Bir Dergi Olması Durumu

	Çalışan		Çalışmayan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Sürekli izlediği dergi yok	3	6.38	36	10.23	39	9.77
Bir dergi sürekli izliyor	27	57.45	195	55.40	222	55.64
Birden fazla dergi sürekli izliyor	17	36.17	121	34.37	138	34.59
Toplam	47	100.00	352	100.00	399	100.00

$$Sd = 2 \chi^2 = 0.70 \text{ p} > .05$$

Tablo 25 Okuduğu Dergiyi Edinme Kaynakları

Kaynak	s	%
Kendi ahyor	237	59.40
Ailesi ahyor	52	13.03
Kütüphanelerde okuyor	26	6.52
Arkadaşlarından ahyor	64	16.04
Başka	20	5.01
Toplam	399	100.00

TABLO 26 araştırma kapsamına giren öğrencilerin genelde hangi tür dergileri tercih ettiklerini göstermektedir. En büyük oranı % 24.81 ile "politik içerikli" dergilerin oluşturduğu, bunu % 23.81 ile "müzik-mizah-magazin" dergilerinin ve % 23.31 ile "kültür-sanat" dergilerinin izlediği görülmektedir.

Tablo 26 Tercih Edilen Dergi Türleri

Dergi Türleri	s	%
Mesleki dergiler	29	7.27
Moda - Örgü	5	1.25
Kültür-Sanat	93	23.31
Bilim dergisi	78	19.55
Politika içerikli	99	24.81
Başka (müzik, mizah, magazin)	95	23.81
Toplam	399	100.00

Kitap Okuma Alışkanlıkları

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin % 89.2'sinin ders dışı kitap okudukları % 10.8'inin ise okumadıkları görülmektedir. En önemli okumama nedeni olarak "okuma alışkanlığının olmaması" gösterilmektedir (TABLO 27).

Tablo 27 Kitap Okumama Nedenleri

Nedenler	s	%
Kitapların pahalı oluşu	12	22.22
Derslerden zaman bulamama	18	33.34
Okuma alışkanlığının olmaması	22	40.47
Başka	2	3.70
Toplam	54	100.00

Kitap okumama nedenleri, sağlık ve sosyal bilim öğrencilerine göre I. ve IV. sınıflara göre, cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşma göstermemektedir (TABLO 28, TABLO 29).

Cinsiyete göre kitap okumama nedenleri de anlamlı düzeyde farklılaşma göstermemektedir (TABLO 30).

TABLO 31 yılda okunan ortalama kitap sayısını vermektedir. Araştırma kapsamına giren öğrenciler içinde en büyük oranı % 37.22 ile 1-5 kitap okuduğunu belirtenler oluşturmaktadır. Bunu % 33.18 ile 6-10 kitap okuyanlar izlemektedir. 10 üzerinde kitap okuduğunu belirtenlerin oranı ise toplam % 29.60 dır.

Tablo 28 Sağlık ve Sosyal Bilimlere Göre Kitap Okumama Nedenleri

Nedenler	Sağlık bilimleri		Sosyal bilimler		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Kitapların pahalı oluşu	7	18.91	5	29.41	12	22.22
Derslerden zaman bulam.	13	35.14	5	29.41	18	33.34
Okuma alışkanlığının olmaması	17	45.95	5	29.41	22	40.74
Başka	-	-	2	11.77	2	3.70

$$Sd = 2 \chi^2 = 1.49 \text{ } p > .05$$

Tablo 29 I. ve IV. Sınıflara Göre Kitap Okumama Nedenleri

Nedenler	I. Sınıflar		IV. Sınıflar		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Kitapların pahalı oluşu	7	26.92	5	17.86	12	22.22
Derslerden zaman Bulam.	8	30.77	10	35.71	18	33.34
Okuma alışkanlığının olmaması	10	38.46	12	42.86	22	40.74
Başka	1	3.85	1	3.57	2	3.70
Toplam	26	100.00	28	100.00	54	100.00

$$Sd = 2 \chi^2 = 0.87 \text{ } p > .05$$

Tablo 30 Cinsiyete Göre Kitap Okumama Nedenleri

Nedenler	Kız		Erkek		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
Kitapların pahalı oluşu	7	26.92	5	17.86	12	22.22
Derslerden zaman bulamama	11	42.31	7	25.00	18	33.34
Okuma alışkanlığının olmaması	7	26.92	15	53.57	22	40.74
Başka	1	3.85	1	3.57	2	3.70
Toplam	26	100.00	28	100.00	54	100.00

$$Sd = 2 \chi^2 = 4.06 \text{ } p > .05$$

Tablo 31 Yılda Okunan Ortalama Kitap Sayısı

Kitap Sayısı	s	%
1-5	166	37.22
6-10	148	33.18
11-15	61	13.68
16 ve daha fazla	71	15.92
Toplam	446	100.00

Yılda okunan ortalama kitap sayısı sağlık ve sosyal bilim öğrencilerine göre .001 düzeyinde anlamlı farklılaşma göstermektedir. Sosyal bilim öğrencilerinde okunan ortalama kitap sayısı artış göstermektedir (TABLO 32).

Tablo 32 Sağlık ve Sosyal Bilim Öğrencilerine Göre Yılda Okunan Ortalama Kitap Sayısı

Kitap Sayısı	sağlık bilimler		sosyal bilimler		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
1-5	97	46.63	69	28.99	166	37.22
6-10	67	32.21	81	34.03	148	33.18
11-15	20	9.62	41	17.23	61	13.68
16 ve Daha fazla	24	11.54	47	19.75	71	15.92
Toplam	208	100.00	238	100.00	446	100.00

$$Sd = 3 x^2 = 18.79 p < .001$$

Yılda okunan ortalama kitap sayısının I. ve IV. sınıflara, cinsiyete, çalışıp çalışmama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir (TABLO 33, TABLO 34, TABLO 35).

Tablo 33 I. ve IV. Sınıflara Göre Yılda Okunan Ortalama Kitap Sayısı

Kitap Sayısı	I. Sınıflar		IV. Sınıflar		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
1-5	94	41.05	72	33.18	166	37.22
6-10	76	33.19	72	33.18	148	33.18
11-15	29	12.66	32	14.75	61	13.68
16 ve daha fazla	30	13.10	41	18.89	71	15.92
Toplam	229	100.00	217	100.00	446	100.00

$$Sd = 3 x^2 = 4.56 p > .05$$

Tablo 34 Cinsiyete Göre Yılda Okunan Ortalama Kitap Sayısı

Kitap Sayısı	Kız		Erkek		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
1-5	90	40.36	76	34.08	166	37.22
6-10	79	35.42	69	30.94	148	33.18
11-15	26	11.66	35	15.70	61	13.68
16 ve daha fazla	28	12.56	43	19.28	71	15.92
Toplam	223	100.00	223	100.00	446	100.00

$$S_d = 3 \chi^2 = 6.35 \text{ p} > .05$$

Tablo 35 Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Yılda Okunan Ortalama Kitap Sayısı

Kitap Sayısı	Çalışan		Çalışmayan		Toplam	
	s	%	s	%	s	%
1-5	12	24.49	154	38.79	166	37.22
6-10	15	30.61	133	33.50	148	33.18
11-15	10	20.41	51	12.85	61	13.68
16 ve daha fazla	12	24.49	59	14.86	71	15.92
Toplam	49	100.00	397	100.00	446	100.00

$$S_d = 3 \chi^2 = 6.87 \text{ p} > .05$$

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin en çok tercih ettikleri kitap türü "roman-öykü" türüdür (% 80.49). Bunu "Politika" (% 49.55) ve "araştırma" (% 49.10) izlemektedir (TABLO 36).

Öğrencilerin genelde okudukları kitapları edinme kaynakları tablo 37 de görülmektedir. En büyük oranı okuduğu kitabı "kendi alanlar" oluşturmaktadır (% 61.66). Okumak için kitap edinmede kütüphanelerden yararlanma oldukça düşük orandadır (% 3.59).

Tablo 36 En Çok Tercih Edilen Kitap Türleri*

Kitap türleri	s	%
Roman-Öykü	359	80.49
Araştırma	219	49.10
Şiir	176	39.46
Anı, Biyografi	87	19.51
Spor	46	10.31
Politik içerikli	221	49.55
Mizah	201	45.07
Bilim kurgu	127	28.48
Başka	37	8.30

* Birden fazla seçenek işaretlendiği için yüzdeler toplam denek sayısı (kitap okuyan) üzerinden alınmıştır.

Tablo 37 Kitap Edinme Kaynakları

Kitap edinme kaynakları	s	%
Kendisi alan	275	61.66
Ailesi alan	22	4.93
Kütüphaneden alan	16	3.59
Arkadaşlarından alan	133	29.82
Toplam	446	100.00

SONUÇ

1. Araştırma kapsamına giren öğrencilerin tamamına yakını gazete okumaktadır. Ancak günlük gazete okuma sürelerinin öğrencilerin önemli bir kesiminde (2/3) 1 saat ve altında olması, yoğun bir gazete okuma süreci yaşamadıklarını göstermektedir.

Her fakültenin kütüphanesinde bir süreli yayımlar bulunmasına karşılık, öğrencilerin çok küçük bir kesiminin gazete okuma amacıyla kütüphaneden yararlandığı görülmektedir.

Öğrencilerin en çok okudukları gazeteler "Cumhuriyet, Milliyet ve ve Hürriyet" gazeteleridir. Öğrencilerin, boyalı basın olarak nitelenen gazete türlerine fazlaca itibar etmemeleri olumlu bir bulgudur.

2. Öğrenciler arasında gazete okumaya oranla dergi okuma alışkanlığının daha az yaygın olduğu görülmektedir. Okumamaya en çok gösterilen gerekçe "alışkanlık olmaması" dır. İkincisi ise "dergi alamama" dır. Gazete okumada olduğu gibi, dergi okumada da kütüphane kaynağından fazlaca yararlanılmadığı görülmektedir.

3. Ders dışı kitap okumanın öğrenciler arasında gazete okumaya oranla daha az yaygın, dergi okumaya oranla ise daha yaygın olduğu görülmektedir.

Kitap okumamaya gösterilen en yaygın gerekçe "kitap okuma alışkanlığı"nın olmamasıdır.

Öğrenciler yıllık ders dışı kitap okuma sayılarının düşük olması kitap okuma alışkanlığının gelişmiş olmadığı biçiminde yorumlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aziz, Aysel. *Televizyonun Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Önemi*. TODAİE Yay. Ankara, 1975.
- Ceyhan, Demirtaş. "TÜYAP Kitap Fuarı 5 Yaşında", Cumhuriyet Kitap Eki, Ekim 1986.
- Kongar, Emre. *Kültür ve İletişim*. Say Yay. Ekim 1986.
- Oskay, Ünsal. *Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş*. A.Ü. Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları: 7, Ankara, 1985.
- Öngören, Mahmut Tali. "TRT ve Kitap", Cumhuriyet, 6 Haziran 1975.